

Het ontstaan van boekbinderij Delcour BV, uit mijn herinnering opgetekend naar mijn beste weten.

Toen de spoorlijn Amsterdam–Hilversum–Amersfoort geopend was in de jaren zeventig van de vorige eeuw veranderde het dorp Hilversum snel van karakter. Duizenden Amsterdammers gingen er wonen en ook daar Hilversum gingen zich verschillende bedrijven en ook de eerste drukkerijen en binderijen vestigen. “De Blauwe tent”, die als een der eersten zich vestigde aan de Noorderweg te Hilversum. De grond was toen nog zeer goedkoop: men heeft mij verteld, dat de heidegrond toen 10 cent per M2 was.

Mijn vader J.C.F. Delcour, geboren 12 januari 1872 te Amsterdam en overleden 5 mei 1926 te Hilversum, en zijn broer Jean Delcour, geboren 28 december 1869 en overleden te Hilversum op 16 oktober 1923, kwamen met de zaak mee. Mijn vader was al getrouwd en ging wonen Larenseweg 61 (toen Laarderweg) en mijn vader trouwde 26 januari 1898 en mijn ouders gingen wonen Palmstraat 29.

De arbeiders bevolking leefde toen onder zeer erbarmelijke omstandigheden en de beruchte gedwongen winkelnering bond de arme wevers met handen en voeten aan hun baas. Het alcoholisme was verontrustend hoog. Het enige verzetje was dan de jaarlijkse kermis, die op de eerste maandag in september begon en 5 dagen duurde.

Prof. Dr. J. van Rees, buitengewoon hoogleraar aan de medische faculteit van de Amsterdamse Universiteit woonde in Hilversum en was een bekend drankbestrijder. “De Blauwe tent” stond altijd op de kermis en er waren alleen alcoholvrije dranken verkrijgbaar, onder leiding van Prof. van Rees gingen de drankbestrijders de kermis op te colporteren met hun lectuur. De weverijen waren tijdens de kermisweek gesloten. Het alcoholmisbruik was ontstellend en de vechtpartijen verschrikkelijk. (Ik ben er wel getuige van geweest). En toch vonden we de kermis een feest. De gemeenteraad heeft eens een besluit genomen om de kermis af te schaffen. En er kwam een waar volksoproer tot stand, de marechaussee moest ingrijpen en er viel een dode. Het gevolg was, dat de kermis weer werd ingevoerd en de kermisgangers zongen: “En de Hilversumse kermis gaat nooit verloren, falderaldera”.

Intussen werd de kermis na de eerste wereldoorlog afgeschaft zonder enige moeilijkheid.

Er was in Hilversum geen vakbeweging en mijn vader en mijn oom stichtten een afdeling van de Grafische Bond; mijn vader werd voorzitter en oom Jan secretaris-penningmeester. Zij werden op staande voet ontslagen en stonden op straat zonder enig middel van bestaan.

Ze besloten voor zichzelf te beginnen en met financiële hulp van enige vrienden, o.a. Prof. van Rees, gingen ze werken op de zolder van Larenseweg 61. In de papieren van mijn vader hebben we nog aantekeningen gevonden van zijn reis naar Rotterdam, waar hij voor de nieuwe zaak 2e-hands machines heeft gekocht: een hefsnijmachine, een pers, een nietmachine en een bordschaar. Alles was nauwkeurig opgetekend, zelfs het kopje koffie van 5 cent.

Ik kan me nog best herinneren, dat moeder moest zien rond te komen van f. 7,50 per week en ons gezin bestond toen uit twee kinderen: Ikelf (1899) en Henk (1900) en Chris kwam er al spoedig bij (in 1901) en Ko (in 1904). Ik mocht als klein kereltje weleens op de werkplaats komen en ik vond dat machtig.

Na enkele jaren werd de binderij verplaatst naar een woonhuis bij ons in de Palmstraat nr. 33. Van de leerlingen, die werden aangetrokken, kan ik me een drietal herinneren: Hein Ceus, die al op de Larenseweg werkte en Gerrit Metz. Van Hein C. kwam later nog een jongere broer Johan werken. Hun moeder was een arme weduwe, die in de Havenstraat woonde. Zij is later naar Amsterdam verhuisd, waar beide zoons op de binderij aldaar gingen werken. Hein ging later naar de Stads Drukkerij en Binderij. Gerrit Metz heeft in de wereldoorlog nog in Amsterdam gewerkt en is daarna in Hilversum voor zichzelf begonnen, in 't bijzonder als lijstemaker. Hij kwam uit een zeer vroom Christelijk gezin, had zelf acht kinderen en was een fanatiek voorstander van de Christelijke School. Zijn ouders woonden in de Kolhornstraat. Als deze mensen nog leven, zullen ze ver over de tachtig jaar zijn. Als een bijzonderheid weet ik me uit die tijd nog te herinneren, dat Henk en ik met Gerrit Metz mee mochten naar een gratis gymnastiekles, die op zaterdagavond gegeven werd door de Hilversumse Gymnastiekvereniging, onder leiding van de heer J. Wouters. Het beviel ons best, maar om voor ons onverklaarbare redenen, mochten Henk en ik er niet meer heen: ik vermoed, omdat onze vader het niet goed vond, dat we gebruik maakten van die kosteloze gymkursus, die bestemd was voor arme jongens. De lessen werden gehouden in een gymlokaal achter het oude Raadhuis. We woonden toen al in de Herenstraat, toen dit plaats vond.

De binderij werd dus verplaatst naar de Herenstraat 14a, naast de Harmonie, nu City theater. Oom Jan bleef met zijn gezin op de Larenseweg wonen en wij gingen mee naar de Herenstraat. Ik was toen 10 jaar en we bleven op school gaan in de Huygensstraat. Toen Ko zes jaar was, ging hij in oktober 1910 met ons mee naar school, zodat we er toen met zijn vieren waren.

Als bijzonderheid weet ik nog, dat we toen alle vier schoenen aankregen, terwijl wij in onze Palmstraattijd op klompen naar school gingen. Ik heb verscheidene jaren H.K. Vierkant, de latere schoonvader van W. Vijverberg, als onderwijzer gehad, Henk C. Moorman en Chris J. Ek (de stichter van de Openbare Leeszaal in de Herenstraat). Van Co weet ik het niet precies meer, wel herinner ik me, dat ik met mijn 17e jaar kwekeling ben geweest aan de school in de Huygenstraat en dat Co in een klas zat, waar ik probeerde les te geven.

Ik weet nog heel goed, dat moeder ons op een zondag zei heel stil te zijn want oom Jan de Haan kwam op bezoek, om met pa en oom Jan iets belangrijks te bespreken. We mochten niet buiten spelen maar binnenshuis op een slaapkamer. Natuurlijk werd het ravotten en we gingen met veel lawaai met een stoel door de ruiten. Moeder heeft kans gezien het voor de drie heren, die in conferentie waren, verborgen te houden. Later heb ik begrepen, dat pa en oom Jan de Haan geld gingen lenen, om een eigen drukkerij te beginnen. Deze drukkerij was eerst op de Lijnbaansgracht en later op de Bloemgracht, naar ik meen op 82 en later op 124.

We hebben in de Herenstraat 14a ± 3 jaar gewoond, toen we weer gingen verhuizen, nu naar Herenstraat 38.

In 1914 brak de eerste wereldoorlog uit en in 1915 werd op 14 mei Truus geboren! Ik zal nooit vergeten, dat Riek Sjoerds onmiddellijk kwam om het huishouden te regelen en moeder en Truus te verzorgen.

Henk was op 1 mei daaraan voorafgaand naar de Rijkskweekschool in Deventer gegaan. Ik ging in 1913 naar de Rijksnormaallessen en had wel zoveel tijd, dat ik volop meewerkte in de binderij en zodoende het handbinden aardig geleerd had.

Chris kwam in 1914 of 1915 als jongen bij zijn vader en oom in de leer en hij heeft me wel verteld, dat het gedurende de mobilisatie 1914-1918 zo goed ging, dat ze wel 12 à 14 gezellen in dienst hadden.

Een van deze is Jan Dekker, die later met zijn broer een zaak in Amsterdam heeft gesticht, gespecialiseerd in liniëren en kantoorboekbinden.

Een ander is Steef Koopmans, die meer dan 40 jaar in de binderij Delcour heeft gewerkt.

Ik wil als bijzonderheid nog vermelden, dat de dochters van oom Jan omstreeks 1917 in de binderij gingen werken. Lena tot 1926 en Cathrien meer dan 40 jaar tot ze gepensioneerd werd. Ze is overleden in juni 1960.

In 1919 werd de huur van Herenstraat 38 opgezegd en hebben pa en oom het perceel Herenstraat 34-34a kunnen kopen van een vriend van ze, de heer Hermes.

In augustus 1923 werd oom Jan ernstig ziek en op 53 jarige leeftijd overleed hij op 16 oktober d.a.v. onze vader is die slag nooit te boven gekomen.

De vrouw van oom Jan wenste boedelscheiding en dus werd de helft van de waarde van het huis en de machines in baar geld uitgekeerd, zodat de financiële toestand van de boekbinderij Gebr. Delcour niet zo florissant was.

Pa werd in april 1926 ernstig ziek (ik was al getrouwd) en hij stierf op 5 mei d.a.v. op 54 jarige leeftijd.

Chris kreeg nu de leiding en werkte met maar enkele mensen, waaronder Cathrien en Steef Koopmans.

Na de dood van onze vader zou er dus weer een boedelscheiding moeten plaatsvinden en dat betekende een noodlottig einde van de zaak. Toen hebben Henk, Co en ik besloten, om de notaris mee te delen, dat we afzagen van ons vaderlijk erfdeel en alles overdroegen aan Chris, onder voorwaarde, dat hij voor moeder zou blijven zorgen. Notaris Luycks had van zoiets nog nooit gehoord, maar we hielden voet bij stuk en hij stemde tenslotte toe. "Maar", zei hij, "Uw zusje is minderjarig, aan haar erfdeel kunt U niet komen, ik zal het voor haar beheren, tot ze meerderjarig is".

Truus was toen bijna 11 jaar en ik ben door de kantonrechter tot toezien voogd benoemd.

Chris ging na de dood van pa onmiddellijk aan het moderniseren en werkte met succes aan de uitbreiding van de zaak; hij schafte zich een moderne snijmachine aan, een vouw- en een naaimachine. Als bijzonderheid weet ik me nog te herinneren, dat Cathrien aan de vouwmachine werkte en Rie Boulanger aan de naaimachine.

Chris werkte zich dapper door de moeilijkheden heen, maar kreeg een nijpend gebrek aan ruimte, dat alleen opgelost kon worden als moeder ging verhuizen en dat wou ze natuurlijk niet graag.

Onze broer Co werd in januari 1929 ernstig ziek; het was een snel strenge winter en hij had kou gevat. Hij werd bijna dag en nacht door moeder verpleegd en ik (en ook Henk) kwamen vanuit Den Haag (en Amsterdam) om haar zo nu en dan te verlossen. Zo kon niet helpen: ze verwachtte Jan, had griep gekregen en in de hevige kou mocht zij niet naar buiten. Op zondag de 17e februari 1929 's morgens half 8 stierf Co in de armen van moeder; ze had me net afgelost, nadat ik 's nachts bij hem gewaakt had. Ik moest in de vroege morgen naar Els, zijn meisje, om het haar te vertellen. Van de gemeente Den Haag kreeg ik een week buitengewoon verlof om bij moeder te blijven en alles te regelen.

In het voorjaar van 1930 ging moeder verhuizen naar de Jac. Catsstraat. Truus en Chris woonden nog bij haar, Henk woonde op kamers in Amsterdam en ik was getrouwd in Den Haag en Jan was een baby van nog geen jaar.

Nu kon Chris het hele pand in de Herenstraat in gebruik nemen; hij liet muren uitbreken en nam verschillende mensen in dienst. Natuurlijk had hij moeilijkheden in de slechte jaren dertig, maar besloot toch om in 1938 naar de Koninginneweg te verhuizen; hij ging boven de zaak wonen en al spoedig brak de tweede wereldoorlog uit.

Hij had werk in overvloed gedurende de oorlogsjaren; hij verkocht het pand in de Herenstraat en heeft het gebouw aan de Koninginneweg na de oorlog heel voordelig kunnen kopen.

Onze moeder ging in 1930 in de Zinniastraat 33 wonen en ze is de 18e juli 1953 op 80 jarige leeftijd overleden.

In de jaren 50 heeft Chris het tegenwoordige pand aan de Zeverijnstraat laten bouwen. Burgemeester Boot van Hilversum heeft het officieel geopend; wij hebben Chris toen een prachtig werkstukje gegeven, door Nic. gemaakt, voorstellende een opengeslagen boek, waarop de foto's van pa en Jan aan het werk in de oude werkplaats aan de Herenstraat. Dit werkstukje staat nog steeds op het kantoor van Chris.

Op 28 juni 1978 is Chris in het Academisch Ziekenhuis te Utrecht op 76 jarige leeftijd overleden.

René Delcour – zoon van Chris (Johan Cristiaan Frederik Delcour)